

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет

Затверджено
на засіданні Приймальної комісії
Львівського національного
університету імені Івана Франка
_____ 2020 р. (протокол № ____)
Ректор
_____ В.П. Мельник

**Програма
додакового вступного випробування**

для здобуття освітнього ступеня магістра соціології на основі ступеня бакалавра
(ОКР спеціаліста), здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки)

Затверджено
на засіданні Вченої ради історичного
факультету Львівського національного
університету імені Івана Франка
11.02.2020 р. (протокол №7)
Голова ради
_____ Качараба С.П.

Анотація

Абітурієнт може вступити до Університету для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки), за умови успішного проходження додаткових вступних випробувань, згідно з переліком суміжних спеціальностей.

Додаткове вступне випробування відбувається у формі усної співбесіди з таких тем:

Тема 1. Вступ до соціології

1. Предметне поле соціології.

Суть соціології як науки. Соціальне як центральна категорія соціології та його особливості. Предметні зацікавлення сучасної соціології. Понятійний (категоріальний) апарат соціології.

2. Функції і завдання соціології.

Функції соціології (пізнавальна, управлінська, прогностична та освітньо-інформаційна функції). Основні завдання теоретико-методологічного та прикладного спрямування.

3. Рівні аналізу і структура соціологічного знання.

Рівні соціологічного аналізу. Мікро- та макрорівень соціологічного аналізу. Об'єктивно-суб'єктивний континуум соціальної реальності (Дж. Рітцер). Три складові структури соціологічного знання: теоретична, галузева та емпірична соціології. Теорії середнього рівня (Р. Мертон).

4. Соціологія в системі соціального знання.

Соціологія і соціальна антропологія. Соціологія і історія. Соціологія і психологія. Соціологія і політичні науки. Соціологія і економіка. Мультипарадигмальність соціології.

Тема 2. Історія становлення та розвитку соціологічної думки

1. Протосоціологія.

Історичні етапи становлення соціології як науки. Основні етапи протосоціології.

2. Класична соціологія XIX ст. – поч. XX ст.

Виникнення соціології як науки (концепція О. Конта). Натуралізм О. Конта. Органіцизм Г. Спенсера. Класичний період розвитку соціології (кінець XIX – 20–30 роки XX ст.) Національні школи в соціології класичного періоду.

3. Сучасні соціологічні теорії.

Новітній, або сучасний, етап розвитку соціології (із 60–70-х років XX ст. і донині). Проблеми інституціоналізації соціології. Сучасні соціологічні теорії.

Структурний функціоналізм Т.Парсонса. Феноменологія. Етнометодологія. Постмодернізм (Е.Гіденс, П. Бурдьє, Ж. Бодрійяр та ін.).

4. Українська соціологія.

Етапи становлення української соціології. Основи української соціології. Соціологія в незалежній Україні. Перспективи розвитку сучасної української соціології у XXI ст.

Тема 3. Особистість і суспільне життя

1. Особистість у соціології.

Особистість як об'єкт вивчення соціології. Співвідношення понять „людина”, „індивід”, „індивідуальність”, „особистість”. Сучасне трактування особистості соціологією.

2. Соціологічна структура особистості.

Поняття „структура особистості”. Концептуальні підходи щодо визначення структури особистості (психоаналітичний, функціонально-динамічний, мотиваційно-смысловий).

3. Соціологічні теорії особистості.

Традиції французької соціологічної школи, символічний інтеракціонізм, теорія базисного типу особистості, рольові теорії особистості. Особистість як соціальна система.

4. Соціалізація особистості.

Поняття „соціалізація”. Види соціалізації. Первинна і вторинна соціалізації. Стадії розвитку особистості. Суспільне життя особистості.

Тема 4. Соціальна група і міжособова взаємодія

1. Соціальна група з погляду соціології.

Дослідження феномену „група” на мікро- та макрорівнях. Поняття „соціальна група” та її основні ознаки. Соціальні функції групи в суспільстві. Квазігрупи. Теорія натовпу Г. Лебона. Соціальні кола і публіка.

2. Класифікація соціальних груп.

Різновиди соціальних груп. Поділ соціальних груп на основі дихотомічного поділу. Великі та малі соціальні групи. Різновиди малих груп. Первинні і вторинні групи. Функції первинних груп. Формальні та неформальні групи та їхні основні ознаки. Поділ груп на „Ми-група” та „Вони-група” В.Самнера. Умовні та реальні групи. Групи членства і референтні групи. Головні функції референтних груп. Відкриті і закриті групи.

3. Структурні складові соціальної групи.

Спільна або сумісна діяльність. Структура групи (формальна і неформальна; вертикальна і горизонтальна; структура ролей). Композиція групи. Розподіл влади. Структура комунікацій.

4. Концептуальні основи міжособової взаємодії.

Співвідношення понять соціальна взаємодія, міжособистісна взаємодія і міжособистісні стосунки. Форми соціальної взаємодії за П. Сорокіним. Міжособистісна взаємодія як спілкування. Види міжособистісних стосунків.

5. Соціологічні теорії міжособової взаємодії.

Символічний інтеракціонізм. Макроструктуралізм П. Блау. Теорія соціального обміну Дж. Хоманса. Драматургічний підхід І. Гофмана. Теорія контакту С. Гінгера.

Тема 5. Соціальні інститути та організації

1. Сутність соціального інституту.

Поняття „соціального інституту”. Характеристики соціального інституту. Функціонування системи соціального контролю, його основні функції та форми. Генеза поглядів на соціальний інститут. Суспільні види та сфери діяльності, що визначають основні типи та види соціальних інститутів. Стадії життєвого циклу соціального інституту. Структурна будова соціального інституту.

2. Функції та дисфункції соціальних інститутів.

Універсальні та спеціальні функції соціальних інститутів. Дисфункції соціального інституту.

3. Види соціальних інститутів.

Типи соціальних інститутів за Г.Спенсером. Типи соціальних інститутів за різними критеріями (за мірою поширеності в суспільстві, за способом регулювання поведінки людей, за змістом функцій, залежно від задоволення основних життєвих потреб). Сферний підхід Ч.Мілза щодо виокремлення головних інституціональних порядків.

3. Соціальна організація: поняття, підходи до аналізу.

Поняття організації в соціології. Обставини, які відрізняють соціальну організацію від соціального інституту. Підходи до аналізу організації: підхід з позиції організаційного розвитку; ситуативний і системний підходи. Інтеграційний підхід.

4. Типологія соціальних організацій.

Загальні критерії типологізації організацій. Формальна та неформальна організація. Форми прояву неформальної організації. Типи організацій за Р. Мінцбергом.

5. Моделі організації.

„Організація – трудовий процес”. „Організація – машина”. „Організація – спільнота”. „Соціотехнічна модель”. „Інтеракціоністська модель”. „Природна організація”.

6. Бюрократична і демократична організації.

Бюрократія як соціальний феномен. Риси ідеальної бюрократії за М.Вебером. Негативні риси бюрократії. Види бюрократії в сучасних організаціях. Переваги і недоліки демократичної організації.

Тема 6. Суспільство та його соціальна структура

1. Суспільство: сутність і типологія.

Розвиток наукових поглядів на суспільство. Соціологічний аналіз суспільства у працях О.Конта, Е.Дюркгайма, М.Вебера, Т.Парсонса, Е.Фромма. Розгляд суспільства як до цілісної системи елементів, які перебувають у тісній взаємодії. Системний підхід щодо аналізу суспільства. Умови існування та ознаки суспільства. Основні підсистеми суспільства.

2. Соціальна структура суспільства.

Соціально-класова, соціально-професійна, соціально-демографічна, соціально-територіальна, соціально-етнічна підструктури суспільства. Елементи аналізу будови суспільства (соціальні спільноти, соціальні страти, соціальний статус).

3. Соціальна стратифікація та її складові.

Трактування терміну „стратифікація”. Типи соціальної стратифікації (економічна, політична, освітня, професійна). Макро-, мезо- та мікрорівень розгляду стратифікації. Підходи до вивчення соціальної стратифікації за Т.Парсонсом. Соціальний статус індивіда в суспільстві та його індикатори. Основні критерії стратифікації (критерій влади, економічний критерій, професія).

4. Сучасні концепції стратифікації.

Сучасні соціологічні теорії соціальної структури і стратифікації (немарксистський напрям, неовеберіанський напрям, постмодерністський напрям).

5. Проблема середнього класу.

Підходи до визначення середнього класу: майновий, марксистський підхід та концепція „класу службовців”. Функції середнього класу. Становлення та розвиток середнього класу в Україні.

6. Соціальна мобільність у сучасному суспільстві.

Соціальна мобільність як рух індивідів між різними соціальними позиціями. Типологія соціальної мобільності. Горизонтальний та вертикальний види соціальної мобільності та їхні різновиди. Основні напрями дослідження соціальної мобільності в трансформаційному суспільстві.

Тема 7. Соціальні зміни і конфлікт

1. Соціальна зміна: сутність та різновиди.

Поняття „зміна”. Теорії соціальної еволюції та теорії революції щодо трактування змін. Види соціальних змін. Чинники впливу на процес соціальних змін. Параметри розвитку суспільства.

2. Соціальна трансформація і глобалізація як індикатори змін.

Соціальна трансформація як процес внутрішніх змін суспільства. Стадії трансформаційного процесу. Основні зміни в ході системної трансформації. Виникнення терміну „глобалізація” для окреслення процесу об’єднання економічної сфери. Чотири епохи глобалізації. Соціологія глобалізації та предметне поле її вивчення. Позитивні та негативні аспекти глобалізації.

3. Конфлікт як джерело соціальних змін.

Трактування поняття „конфлікт”. Характерні ознаки конфлікту. Позитивні та негативні функції конфліктів. Соціальні наслідки конфліктів. Соціальний конфлікт та його різновиди.

4. Типологія конфліктів.

Соціальний конфлікт та його різновиди. Підходи до класифікації соціальних конфліктів.

5. Теорії конфлікту в соціології.

Соціологічні теорії конфлікту (соціал-дарвінізм, конфліктна модель суспільства, функціональна теорія конфлікту, ситуативний підхід, загальна теорія конфлікту).

6. Структурні складові і динаміка соціального конфлікту.

Структурні характеристики конфлікту. Сторони (учасники) конфлікту. Умови конфлікту. Предмет конфлікту. Дії учасників конфлікту. Межі конфлікту. Результат конфлікту. Причини конфлікту. Процес виникнення конфліктної ситуації. Динаміка конфлікту. Циклічність фаз конфлікту.

7. Управління конфліктом.

Процес управління конфліктом. Методи управління конфліктами. Профілактика конфліктів.

Тема 8. Культура і ментальність

1. Поняття культури.

Багатогранність феномену культури. Еволюція уявлень про культуру. Сучасне розуміння сутності культури в описовому, історичному, нормативному, психологічному, структурному та генетичному контекстах. Функції культури як соціального інституту.

2. Основні складові культури.

Цінності як центральна складова будь-якої культури. Різновиди цінностей. Три групи цінностей за Ф.Знанецьким. Термінальні та інструментальні цінності у типології цінностей М.Рокіча. Мова як фундамент культури. Соціокультурна динаміка П. Сорокіна.

3. Форми та види культури.

Форми культури. Матеріальна та духовна культура. Виокремлення у залежності від того, хто створює культуру і який її рівень, загальнолюдської, національної, елітарної, народної та масової культури. Види культури в залежності від того, який аспект соціальної реальності вони охоплюють; за суб'єктом, або носієм культури. Визначення загальної та спеціальної культури за функціональної роллю культури.

4. Ментальність та її сутність.

Менталітет як інтегральна характеристика людей, що живуть у конкретній культурі. Складові змісту європейського менталітету. Різновиди менталітету залежно від його носіїв та сфери життєдіяльності. Особливості культурного, національного та трудового менталітету.

Тема 9. Методологія і методи соціологічних досліджень

1. Методологія соціологічного дослідження.

Три рівні наукового підходу: загальна методологія, спеціальна методологія і власне методологія. Основні різновиди наукового дослідження у соціології. Основні етапи соціологічного дослідження та їхня змістовна характеристика. Дії дослідника на підготовчому, польовому етапі, та етапі інтерпретації та узагальнення зібраних даних. Програма дослідження та її основні функції. Кількісна та якісна парадигми соціального дослідження.

2. Спостереження та експеримент у соціології.

Спостереження в соціології та його різновиди. Включене та просте спостереження, несистематичне та систематичне спостереження, суцільне і вибіркоче спостереження, структуроване та неструктуроване спостереження. Сутність експерименту. Натуральний, розумовий та лабораторний експеримент. Поняття „соціального експерименту”.

3. Методи дослідження суспільних процесів.

Метод інтерв'ю, його переваги та недоліки. Професійні якості інтерв'юерів. Різновиди методу інтерв'ю. Метод опитування. Анкетне опитування та його різновиди. Структура анкети. Види запитань анкети за різними критеріями. Вибірковий метод у масових опитуваннях. Інші методи дослідження суспільних процесів (метод експертного опитування, методи аналізу документів).

4. Методи діагностики внутрішньогрупових процесів.

Метод фокус-групи. Метод соціометрії. Метод референтометрії.

5. Методи вивчення особистості.

Біографічний метод та межі його застосування. Метод тестування та особливості його використання у соціології. Метод групового оцінювання особистості та його різновиди.

6. Аналіз інформації та проблема соціального вимірювання.

Техніка опрацювання соціальної інформації. Види шкал (номінальна, порядкова, метрична, дихотомічна). Інші різновиди шкал: семантичний диференціал Ч. Осгуда, шкали Лайкерта, Терстоуна, Богардуса. Обробка і методи аналізу даних соціологічного дослідження.

Рекомендована література

Основна

1. Соціологія: підручник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 418 с.
2. Соціологія і психологія: навчальний посібник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. – К.: Каравела, 2009. – 760 с.
3. Черниш Н.Й. Соціологія. Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – К.: Знання, 2009. – 468 с.

4. Соціологія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: навч. посібник / За ред. Н.Й. Черниш. – К.: Знання, 2012. – 446 с.
5. Історія соціологічної думки: навч. енциклопедичний словник-довідник / за ред. В.М. Пічі. – Львів: Новий світ-2000, 2016. – 687 с.
6. Соціологія: Робочі програми для підготовки бакалаврів / За ред. Н.Й. Черниш, Н.В. Коваліско. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 564 с.

Додаткова

1. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / Уклад. Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. – Львів: ПАІС, 2007. – 296 с.
2. Бауман З. Глобалізація: Наслідки для людини і суспільства – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська Академія”, 2008. – 109 с.
3. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред.. О. Іващенко. – К.: Основи, 1999. – 726 с.
4. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. – К.: Основи, 2004. – 172 с.
5. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
6. Жоль К.К. Соціологія: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 440 с.
7. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
8. Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: Навч. посібник. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 328 с.
9. Лукашевич М. П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник. – К.: Каравела, 2008. – 544 с.
10. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська Академія”, 2005. – 302с.
11. Огаренко В. М., Малахова Ж. Д. Соціологія малих груп: навч. посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 292 с.
12. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Навч. посібник /2-е вид., доп. – К.: Інститут соціології НАН України, 2007. – 320 с.
13. Паніотто В.І., Максименко В.С., Харченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2004. – 272 с.
14. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ ст.: навч. посібник. – К.: Либідь, 1996. – 224 с.
15. Реймон А. Етапи розвитку соціологічної думки. – К.: Юніверс, 2004. – 688 с.
16. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології: Навч. посібник. – К.: Наук. думка, 1995. – 223 с.
17. Рущенко І. П. Загальна соціологія: підручник. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 524 с.
18. Сірій Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
19. Соціологічна думка України: навч. посібник / М. В. Захарченко, В.Ф.

Бурлачук, М.О. Молчанов та ін. – К.: Заповіт, 1996. – 424 с.

20. Соціологічна теорія: традиції і сучасність: курс лекцій / За ред. А. Ручки. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2007. – 363 с.

21. Соціологія культури: навч. посібник / За ред. О. М. Семашко, В. М. Пічі. – К.: Каравела; Львів: Новий світ, 2002. – 334 с.

22. Соціологія: навч. посібник / За редакцією С. О. Макеєва. – К.: Українська енциклопедія, 2008. – 378 с.

23. Соціологія: підручник – 3-тє вид. / За ред. В.М. Пічі. – Львів: Новий світ-2000, 2007. – 280 с.

24. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посібник. – 2-ге вид. / Зав ред. В. Є. Пилипенко. – К.: Фоліант, 2007. – 451 с.

25. Танчин І.З. Соціологія: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 351 с.

26. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества / Пер. с польск. С.М. Червонной. – М.: Логос, 2005. – 664 с.

27. Якуба О. О. Соціологія: Навч. посібник. – Х.: Константа, 1996. – 192 с.